

MEDIJI O ZDRAVSTVU

sreda, 22. novembar 2023.godine

RTS- Lekari i tehničari sami uredili psihijatrijsko odeljenje u požarevačkoj bolnici

BLIC- OVE STOMATOLOŠKE USLUGE ĆE BITI BESPLATNE Danica Grujičić objasnila šta će se naplaćivati, a šta ne, u planu i da se privatnici "uvuku u sistem"

N1- Batut objavio simptome gripa i mere prevencije

N1- Pokrenuta kampanja „Rak prostate: Budi brži, zakaži pregled i pobedi“

RTV- Svetski dan obolelih od cistične fibroze

DNEVNIK- NOVOSADSKOM DOMU ZDRAVLJA NEDOSTAJU OFTALMOLOZI
Potrebno 12 očnih lekara, a rade SAMO ČETIRI

DANAS- Istraživanje: Na svakih 100.000 stanovnika u Srbiji dolazi manje od dva psihologa, svaka treća osoba ima psihičke smetnje

DANAS- SZO: Korona virus ostaje pretnja

POLITIKA- Rak dojke se najčešće otkriva u odmakloj fazi

Lekari i tehničari sami uredili psihijatrijsko odeljenje u požarevačkoj bolnici

Zaposleni na odeljenju psihijatrije u požarevačkoj bolnici odlučili su da svojim sredstvima urede prostor u kojem rade i obezbede bolje uslove za boravak i brži oporavak pacijenata.

Životinje i cveće vedrih boja uselili su se na zidove psihijatrije u Opštoj Bolnici Požarevac na inicijativu zaposlenih sa ovog odeljenja, a na oduševljenje pacijenata.

"Dok sam ja to radila pacijenti su prolazili pored mene i davali su mi ideje i svi su izrazili želju da tu budu naslikane i neke ptice u boji, ne samo siluete ptica, tražili su prirodu. I malo po malo uz njihove ideje smo i napravili ovu sliku koja je na zidu sada", kaže primenjena umetnica Marija Vojisavljević.

Za svoje pacijente oformili su i malu biblioteku i doneli knjige iz svojih kuća, obezbedili su televiziju i društvene igre, a bolnica je po prvi put zaposlila radnog terapeuta i obezbedila neka od sredstva za rad koja su tražili godinama.

"Samim tim što će pacijenti biti u klimi koja im se sviđa, imaće više zanimanja preko celog dana, neće samo da leže u krevetima kao u svim mogućim psihijatrijama u ovoj zemlji, moći će verovatno da dođe brže do njihovog oporavka i to je neki naš krajnji cilj da se što pre i što bolje oporave i da što manje budu ovde", ističe dr Vlada Ivanović, načelnik psihijatrije Opšta Bolnica Požarevac.

Uređena je i soba za odmor medicinskih tehničara.

"Samim tim olakšali smo sebi boravak ovde, jer mnogi od nas provedu i po 12 sati, a to je mnogo. Svi mi provedemo jednu trećinu života na radnom mestu", kaže Pepica Nešić, medicinski tehničar.

Svoju inicijativu, zaposleni na psihijatriji sami su finansirali.

"Ovo je jedan timski rad i to je nešto sa čime moja služba može da se pohvali. Nije bilo teško zato što su zaista svi zaposleni bili zainteresovani, svi su hteli da učestvuju u tome da unapredimo kvalitet rada", naglašava Tanja Milenković, glavna sestra odeljenja psihijatrije.

Sledeći korak je krećenje soba za pacijente, u nadi da će uz pomoć donatora obezbediti komode, pa možda čak i prozore i vrata. Kako kažu, da bi uvek zapostavljenu psihijatriju učinili humanijom.

OVE STOMATOLOŠKE USLUGE ĆE BITI BESPLATNE Danica Grujičić objasnila šta će se naplaćivati, a šta ne, u planu i da se privatnici "uvuku u sistem"

Besplatna stomatološka usluga će podrazumevati preventivne preglede, popravke zuba, kao i protetiku sa novim tehnologijama, ali ne i implante, izjavila je danas ministarka zdravlja Danica Grujičić povodom povratka stomatologa u domove zdravlje i uvođenja besplatne stomatološke usluge za sve građane Srbije.

Ministarka je za Tanjug rekla da se mora promeniti zakon o zdravstvenoj zaštiti, zakon o osiguranju i pravilnik o bližim uslovima za izvođenje zdravstvene delatnosti, kako bi se stomatolozi što pre vratili u domove zdravlja.

"O tome će odlučiti Republička stručna komisija za stomatologiju i regenerativnu medicinu, koja je formirana pre mesec dana, tako da ćemo zaista poslušati struku. Velika zahvalnost mojim kolegama sa stomatoloških fakulteta i velika zahvalnost članovima Stomatološke komore i Udruženju privatnih stomatologa, koji su podržali tu ideju", rekla je Grujičićeva.

Uvući u sistem i privatne stomatologe

Ministarka kaže da je u planu da se i privatna stomatološka praksa "uvuče u sistem", ali da je neophodno prvo prikupiti tačne podatke šta oni rade, kako bi se imao uvid u bolesti i interevencije.

Ambulante po selima i kvartovima

Govoreći o dodatnim prioritetima na kojima će Ministarstvo zdravlja raditi u narednom periodu, Grujičićeva je navela da je se trenutno radi na uvođenju 100 ambulanti po selima i kvartovima, sa ciljem da lekar ide ka pacijentu, a ne ide da pacijent dolazi lekaru.

"Moramo razviti primarnu zdravstvenu zaštitu, velika molba mojim mlađim kolegama da se odluče za primarnu zdravstvenu zaštitu jer moramo promeniti i način specijalizacije lekara opšte prakse. Oni moraju biti obučeni da rade sa ultrazvukom, sa rendgenom, moraju da budu obučeni za rad sa mašinama za biohemiju zato što se iz kapi krvi može dobiti 20 analiza, kao i EKG-om", naglasila je ona.

Kako je kazala, ukoliko se lekar opšte prakse dobro opremi, on može da završi 85 odsto posla. Prema njenim rečima, na mestima gde je veliki broj sela, a mali broj ljudi, Ministarstvo će ići na uvođenje pokretnih ambulanti kako bi se obišli svi stariji ljudi i kako bi im bila pružena zdravstvena pomoć.

Batut objavio simptome gripa i mere prevencije

Od svih virusa gripa samo virusi influence tipa A mogu da izazovu pandemije.

Sezonski grip predstavlja akutnu respiratornu infekciju uzrokovanu virusima influence, koji cirkulišu u svim delovima sveta. Postoje četiri tipa virusa koji uzrokuju sezonski grip: tip A, B, C i D. Virus gripa tip A i B dovode do epidemijskog javljanja ove bolesti svake sezone.

Virus gripa tip A se dalje klasifikuje na podtipove, u zavisnosti od kombinacije hemaglutinina (HA) i neuraminidaze (NA), proteina koji se nalaze na površini virusa.

Trenutno u humanoj populaciji cirkulišu podtipovi A(H1N1) i A(H3N2). Podtip A(H1N1) se takođe obeležava i kao A(H1N1)pdm09, jer je prouzrokovao pandemiju 2009. godine i sledstveno zamenio sezonski virus gripa A(H1N1) koji se nalazio u cirkulaciji pre 2009. godine.

Samo virusi influence tipa A mogu izazvati pandemije.

Virusi gripa tip B nisu klasifikovani u podtipove. Virusi gripa tipa B mogu biti lineage B/Yamagata i lineage B/Victoria.

Virusi gripa tip C se retko detektuju i obično dovode do blagih infekcija, koje nemaju javnozdravstveni značaj.

Virusi gripa tip D nije poznato da dovode do infekcija kod ljudi, već samo kod životinja.

Simptomi i znaci gripa

Sezonski grip karakteriše iznenadni početak povišene temperature, kašalj (obično suvi), glavobolja, bol u mišićima i zglobovima, malaksalost, bol u grlu, curenje iz nosa. kašalj može biti težak i trajati dve i više nedelja.

Većina ljudi koji imaju grip se oporave unutar sedam dana od početka simptoma, ali grip može predstavljati i ozbiljno oboljenje sa teškom kliničkom slikom, kao i mogućim smrtnim ishodom, naročito kod osoba koje su u povećanom riziku od razvijanja teških formi bolesti ili komplikacija.

Oboljenje može varirati od blage do teške forme bolesti, pa i smrtnog ishoda. Hospitalizacije i smrtni ishodi se najčešće registruju kod osoba koje su u povećanom riziku. Svake godine se širom sveta registruje od tri do pet miliona slučajeva obolelih od teških formi bolesti i od 290.000 do 650.000 smrtnih ishoda.

Epidemiološke karakteristike

Od gripa mogu da obole osobe u svim uzrasnim grupama.

U posebnom riziku od komplikacija su osobe starije od 65 godina života, mala deca, osobe sa hroničnim poremećajima zdravlja bez obzira na uzrast, osobe sa oslabljenim imunitetom i trudnice.

Virus gripa se lako prenosi sa zaražene na osetljivu osobu kapljičnim putem, zatim direktnim kao i indirektnim kontaktom preko sveže kontaminiranih predmeta. Do brzog prenošenja virusa najčešće dolazi u uslovima kolektivnog boravka ili smeštaja, kao što su škole, vrtići, domovi za stara lica.

U umerenim klimatskim zonama sezonske epidemije se najčešće javljaju tokom zime, dok se u tropskim područjima mogu javiti tokom cele godine. Do razvoja simptoma dolazi najčešće nakon dva dana od izlaganja virusu, odnosno period inkubacije može da varira u rasponu 1–4 dana.

Dijagnoza

Većina slučajeva gripa se tokom epidemijskog perioda dijagnostikuje na osnovu kliničke slike.

Međutim, tokom perioda niske aktivnosti virusa gripa, kao i van epidemijskog perioda, infekcije drugim respiratornim virusima kao što su rinovirusi, respiratorni sincicijalni virusi, parainfluenca i adenovirusi mogu takođe imati kliničku sliku oboljenja sličnih gripu, što može otežati diferencijalnu dijagnozu gripa od drugih respiratornih patogena.

Lečenje

Osobe koje ne pripadaju grupama koje su u povećanom riziku da obole od teških formi bolesti ili komplikacija leče se simptomatski, a savet je da ukoliko imaju simptome ostanu kod kuće kako bi se smanjio rizik od daljeg prenošenja infekcije.

Terapija je zasnovana na ublažavanju simptoma gripa, korišćenjem analgetika, lekova za sniženje povišene temperature, neophodna je nadoknada tečnosti i mirovanje.

Antivirusna terapija se ne preporučuje bez konsultacije sa ordinirajućim lekarom.

Prevenција

Vakcina protiv gripa je najsigurniji i najbezbedniji vid individualne i kolektivne zaštite od gripa. Vakcinacija protiv gripa se sprovodi u cilju redukovanja obolevanja i umiranja, kao i redukovanja prenošenja virusa gripa u porodici, kolektivu i populaciji.

Vreme neophodno za sticanje imuniteta je 2–3 nedelje nakon davanja vakcine, a trajanje postvakinalnog imuniteta varira i iznosi 6–12 meseci, pa iz toga proizilazi potreba vakcinacije svake godine, kao i zbog variranja različitih sojeva virusa gripa koji mogu da se menjaju svake godine/sezone.

Imajući u vidu različitu efikasnost vakcine prema uzrasnim kategorijama kod kojih se aplikuje, potrebno je napomenuti da se kod vakcinisanih u slučaju obolevanja razvija blaža klinička slika, kao i da se redukuju moguće teže komplikacije u slučaju obolevanja kod osoba koje su u riziku, stoji na sajtu Instituta za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“.

U skladu sa Pravilnikom o programu obavezne i preporučene imunizacije stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti, sprovodi se obavezna imunizacija lica u posebnom riziku vakcinacija se sprovodi kod:

1. trudnica;
2. lica starijih od šest meseci života sa:
  - hroničnim poremećajima plućnog sistema (uključujući astmu),
  - hroničnim poremećajima kardiovaskularnog sistema (isključujući hipertenziju),
  - metaboličkim poremećajima (uključujući šećernu bolest, gojaznost sa BMI > 40),
  - bubrežnom disfunkcijom,
  - hemoglobinopatijom,
  - hroničnim neurološkim poremećajima,
  - lica sa malignim oboljenjima, bez obzira na trenutni terapijski status,
  - imunosupresijom (uključujući lica sa HIV/AIDS, osobe sa funkcionalnom ili anatomskom asplenijom i dr.),
  - izvršenom presađivanjem tkiva i organa/pripreme za presađivanje.

3. lica starijih od 65 godina;
4. članova porodice bolesnika u povećanom riziku od komplikacija kod kojih je kontraindikovano davanje vakcine.

Prema epidemiološkim indikacijama vakcinacija se sprovodi:

- kod lica smeštenih i zaposlenih u gerontološkim centrima;
- kod dece, omladine i starih lica smeštenih u socijalno-zdravstvenim ustanovama i kod lica zaposlenih u tim ustanovama.

Da li postoje i druge mere za sprečavanje gripa?

Pored vakcinacije, postoje i opšte preventivne mere koje pomažu u sprečavanju širenja virusa gripa, kao što su:

1. Pokrivanje nosa i usta maramicom tokom kašljanja i kihanja nakon čega se upotrebljena maramica adekvatno odlaže.
2. Redovno pranje ruku vodom i sapunom, posebno nakon kašljanja i kihanja. Ukoliko voda nije dostupna, za dezinfekciju ruku se može upotrebiti sredstvo na bazi alkohola.
3. Izbegavanje dodirivanja očiju, nosa i usta.
4. Izbegavanje kontakata sa bolesnim osobama.
5. U slučaju obolevanja potrebno je ostati kod kuće i ne ostvarivati kontakte sa drugim ljudima.

Pokrenuta kampanja „Rak prostate: Budi brži, zakaži pregled i pobedi“

Udruženje medikalnih onkologa Srbije (UMOS) je pokrenulo kampanju dizanja svesti o raku prostate pod sloganom “Rak prostate: budi brži, zakaži pregled i pobedi”, saopšteno je danas.

„Ovaj slogan nam govori da su redovni urološki pregledi, rana dijagnoza i pravovremeno lečenje ključni. Kada se rano otkrije, rak prostate se može izlečiti“, rekao je predsednik UMOS-a i rukovodilac Klinike za medikalnu onkologiju Instituta za onkologiju i radiologiju Srbije Davorin Radosavljević.

Istakao je da za rak prostate ne postoji prevencija i zato je važno rano otkrivanje ove bolesti, koje je, uz pravovremeno i adekvatno lečenje, od velikog značaja za pacijente i za zdravstveni sistem.

„Faktori rizika za nastanak raka prostate su starija životna dob, nasledni faktori i etnička pripadnost, na koje se, na žalost, ne može delovati, međutim, zdrava ishrana i redovna fizička aktivnost se preporučuju kao faktori koji deluju povoljno na opšte zdravlje“, rekao je Radosavljević.

Rak prostate je jedan od vodećih uzroka obolevanja i umiranja od malignih bolesti muškaraca. U Evropi je najčešći karcinom muškaraca, a u Srbiji je, po učestalosti, odmah iza raka pluća i debelog creva. Godišnje od oboli do 3.000 muškaraca i premine oko 900.

„Muškarci koji u bližjoj porodici imaju slučajeve raka prostate treba od druge polovine pete decenije da krenu na redovne urološke preglede. Ukoliko nije prisutna porodična anamneza, dovoljno je nakon 50-te godine starosti jedanput godišnje uraditi PSA test iz krvi“, preporučio je profesor na Medicinskom fakultetu u Beogradu i direktor Klinike za urologiju Univerzitetskog kliničkog centra Srbije Zoran Džamić.

Poslednjih 15 godina ostvaren je veliki napredak u terapiji raka prostate uvođenjem modernih hirurških procedura (laparoskopija, robotska hirurgija) kao i lekova nove generacije za različite faze bolesti koji su visokoeffikasni i pacijenti ih dobro podnose, navodi se u saopštenju UMOS-a.

Svetski dan obolelih od cistične fibroze

NOVI SAD - Sađenjem ružičnjaka u obliku plućnih krila od 65 ruža, Udruženje za pomoć osobama sa cističnom fibrozom, obeležilo je svetski dan obolelih od te bolesti. Važne institucije širom Srbije, simbolično su osvetljene ljubičastom bojom, a iz udruženja apeluju na sve građane, da večeras u 20 sati, ugase svetla na 5 minuta u svojim domovima, u znak podrške obolelima. video icon

Život obolelih od cistične fibroze, satkan je od velikog broja terapija i bolničkih dana, bolnica im je druga kuća - priča nam 44-ogodišnji Vladan Mišić iz Novog Sada, kome je ta retka, genetska, sistemska bolest, „životna saputnica“ od rođenja. Bolest ga je, kako kaže, naučila vojničkoj disciplini.

”Zbog nečega se odričete da biste nešto sutradan mogli, to je ta filozofija koju sve osobe sa cističnom fibrozom moraju primeniti. Da, odricao sam se, ali zahvaljujući tim odricanjima stojim sada sa vama i razgovaramo i u društvu sam prijatelja”, kaže Vladan Mišić, Udruženje za pomoć osobama sa cističnom fibrozom "CF Srbija".

Vladan je jedan od oko 360 osoba u Srbiji koji boluje od te progresivne, neizlečive bolesti, koja napada pluća, pankreas i druge organe. Zahvaljujući neonatalnom skrining programu na cističnu fibrozu, koji se u Institutu za zdravstvenu zaštitu dece i omladine Vojvodine sprovodi od 2009-te godine, otkriveno je 45 slučajeva.

”Ako se rano postavi dijagnoza, rano krene sa svim preventivnim, terapijskim merama, kontrolama, tada je i prognoza značajno bolja a nadamo se i da će svi oboleli, pogotovo deca koja su rođena poslednjih godina dobiti inovativne terapije modulatorima i neke nove terapije koje će sigurno biti uvedene u narednim godinama”, kaže prof. dr Gordana Dautović, upravnica Klinike za pedijatriju na Institutu za zaštitu dece i omladine Vojvodine.

Povodom Svetskog dana obolelih od cistične fibroze, važna zdanja, pozorišta, mostovi širom Srbije osvetljeni su ljubičastom bojom, a iz Udruženja “CF Srbija” apeluju na građane da podrže globalnu kampanju i:

”U 20 časova da priguše svoja svetla i nešto ljubičasto imaju pored sebe, to će biti znak pažnje prema osobama sa cističnom fibrozom”.

ДНЕВНИК

NOVOSADSKOM DOMU ZDRAVLJA NEDOSTAJU OFTALMOLOZI Potrebno 12 očnih lekara, a rade SAMO ČETIRI

Dom zdravlja "Novi Sad" trebalo bi da ima 12 oftalmologa, jer normativ kaže da je potreban jedan na 30.000 stanovnika.

Direktor Doma zdravlja dr Veselin Bojat kaže kako oni imaju daleko manje ovih lekara i naglasio je da je to problem koji traje dugo.

Imamo četiri oftalmologa, od kojih je jedan pri Službi medicine rada. Problem traje više godina i jako je malo oftalmologa koji hoće da dođu da rade. Zbog smanjenja broja ovih lekara, angažovali smo i dvoje optometrista i njih plaćamo od naših para. Ove godine nam je sestara oftalmologa ili dala otkaz ili otišla u penziju – rekao je za "Dnevnik" dr Bojat.

Prema njegovim rečima, optometristi mogu da vide manje oka i da odrede dioptriju i oni su svojevrsni filter ka oftalmolozima. Dr Bojat navodi da su pokušali da angažuju privremne i neke očne lekare u Univerzitetovom kliničkom centru Vojvodine, te su primali pacijente i iz drugih opština, kao što su Beočin, Temerin, Bački Petrovac.

Sada to više nismo u mogućnosti, jer našli lekari koji rade u dve ambulante, na Limanu i Zmaj Ograna Vuča, dnevno imaju po 50 i 60 pacijenata – istakao je dr Bojat.

NOVOSADSKOM DOMU ZDRAVLJA NEDOSTAJU OFTALMOLOZI Potrebno 12 očnih lekara, a rade SAMO ČETIRI

Dom zdravlja “Novi Sad” trebalo bi da ima 12 oftalmologa, jer normativ kaže da je potreban jedan na 30.000 stanovnika.

Direktor Doma zdravlja dr Veselin Bojat kaže kako oni imaju daleko manje ovih lekara i naglasio je da je to problem koji traje dugo.

- Imamo četiri oftalmologa, od kojih je jedan pri Službi medicine rada. Problem traje više godina i jako je malo oftalmologa koji hoće da dođu da rade. Zbog smanjenja broja očnih lekara, angažovali smo i dvoje optometrista i njih plaćamo od naših para. Ove godine nam je šestoro oftalmologa ili dalo otkaz ili otišlo u penziju – rekao je za “Dnevnik” dr Bojat.

Prema njegovim rečima, optometristi mogu da vide mane oka i da odrede dioptriju i oni su svojevrсни filter ka oftalmolozima. Dr Bojat navodi da su pokušali a smanje pritisak i na očne lekare u Univerzitetском kliničkom centru Vojvodine, te su primali pacijente i iz drugih opština, kao što su Beočin, Temerin, Bački Petrovac.

- Sada to više nismo u mogućnosti, jer naši lekari koji rade u dve ambulante, na Limanu i Zmaj Ognjena Vuka, dnevno imaju po 50 i 60 pacijenata – istakao je dr Bojat.

Potrebni strpljenje i razumevanje

- Građane molimo za strpljenje i razumevanje. Mi smo uradili ono što možemo. Opremili smo ordinacije, imamo opremu i za ORL, kako bi se omogućili dobri uslovi – zaključio je dr Bojat.

Kako navodi, problem i veliki broj pacijenata koji imaju kataraktu, jer se zbog nje stvaraju “čepovi”.

- Iz Kliničkog centra te pacijente vraćaju nama, a oni na Klinici za oftalmologiju imaju dovoljno lekara. Pošto je nama i njima isti osnivač, Pokrajina, tražili smo da nam daju nekoliko lekara na specijalizaciji ili mladih specijalizanata. Nisu svi lekari u UKCV podjednako opterećeni, a nigde neće tako dobro “ispeći zanat” kao kod nas. Međutim, još uvek nismo dobili odgovor. Konkurs za prijem novih očnih lekara nam je stalno otvoren. Poslali smo troje naših kolega na specijalizaciju, te očekujemo da se oni naredne godine vrate u Dom zdravlja – ispričao je dr Bojat.

Kako je napomenuo, Dom zdravlja je i nastavna baza Medicinskog fakulteta, te ko dođe kod njih može da napreduje i u akademskim zvanjima.

- Naši oftalmolozi su jako odgovorni i savesni i ne idu kući dok ne pregledaju sve pacijente. Puno toga se uradi na primaru – istakao je dr Bojat.

Kako je naveo, oni traže i optometriste, ali ova struka nije prepoznata u RFZO, te mogu da im daju ugovore na dve godine, a plaćaju ih od svojih para.

Danas

The screenshot shows a news article on the 'Danas' website. The main headline reads: 'Istraživanje: Na svakih 100.000 stanovnika u Srbiji dolazi manje od dva psihologa, svaka treća osoba ima psihičke smetnje'. Below the headline is a photograph of a person in a dark uniform sitting on a couch, with their hands clasped, while another person writes on a clipboard. To the right of the article is a sidebar advertisement for 'OSVEŽI SE!' featuring several bottles of flavored drinks. The website's navigation bar at the top includes categories like 'Najnovije', 'Vesti', 'Izbori 2023', 'Kolumne', 'Dijalog', 'Svet', 'Kultura', 'Sport', 'Na lokalu', 'City Magazine', and 'Život - BBC'. The browser's address bar shows the URL: 'danas.rs/vesti/drustvo/istrazivanje-na-svakih-100-000-stanovnika-u-srbiji-dolazi-manje-od-dva-psihologa-svaka-trecja-osoba-ima-psihicke-smetnje/'.

Istraživanje: Na svakih 100.000 stanovnika u Srbiji dolazi manje od dva psihologa, svaka treća osoba ima psihičke smetnje

U domovima zdravlja u čitavoj Srbiji zaposlena su svega 123 psihologa, iako svaka treća osoba ima psihičke smetnje, što znači da na svakih 100.000 stanovnika dolazi manje od dva psihologa, prenosi Politika rezultate istraživanja mreže psihosocijalnih inovacija.

Istraživanje, obavljeno pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravlja tokom avgusta, septembra i oktobra, pokazalo je da dve trećine ispitanika smatraju da broj psihologa zaposlenih u domovima zdravlja nije dovoljan da odgovori potrebama stanovništva za psihološkom podrškom.

Takođe, 60 odsto psihologa ocenjuje da na svom radnom mestu nema neoneophodne uslove za sprovođenje adekvatnog psihološkog tretmana svim osobama kojima je on potreban.

SZO: Korona virus ostaje pretnja

Kovid-19 „ostaje pretnja“, saopštila je u utorak Svetska zdravstvena organizacija (SZO), četiri godine posle pojave te bolesti koja je odnela milione žrtava i poharala svet i globalnu ekonomiju.

„Virus SARS-CoV-2 trenutno kruži u svim zemljama i i dalje predstavlja pretnju“, upozorila je Marija Van Kerhov, naučnica SZO odgovorna za borbu protiv pandemije.

„Moramo ostati na oprezu jer virus cirkuliše, evoluira – menja se“, dodala je ona.

Sada postoje tri varijante virusa kovid-19 (KSBB.1.5, KSKSB.1.16 i EG.5) koje su pod pojačanim nadzorom. Četvrta varijanta (BA.2.86) se takđe prati iako ne izaziva pojačane simptome.

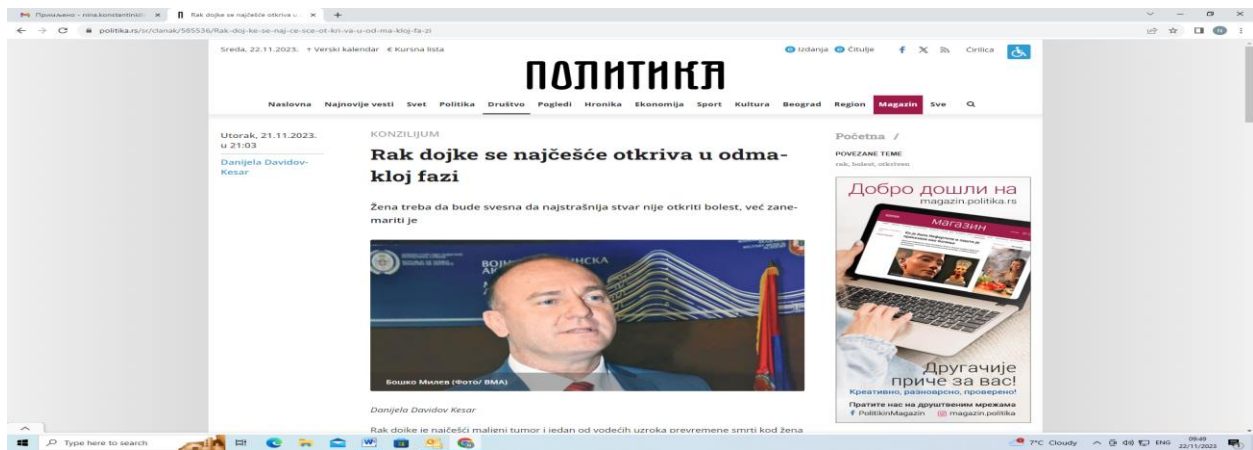
Suočena sa pandemijom korona virusa, SZO je 30. januara 2020. proglasila vanrednu situaciju za javno zdravlje od međunarodnog značaja, njen najviši nivo uzbune, koji je konačno ukinut 5. maja 2023. godine.

Pored akutnih simptoma te bolesti, SZO je zabrinuta i zbog dugoročnih efekata izazvanih virusom što se naziva „dugotrajni kovid“.

„Imamo dokaze da se vakcinama smanjuje rizik“ od dugotrajnog kovida, istakla je naučnica.

Ona je navela da je 13,5 milijardi doza vakcina dato širom sveta od prvih koje su bile krajem 2020.

ПОЛИТИКА

Rak dojke se najčešće otkriva u odmakloj fazi

Žena treba da bude svesna da najstrašnija stvar nije otkriti bolest, već zanemariti je

Rak dojke je najčešći maligni tumor i jedan od vodećih uzroka prevremene smrti kod žena u Srbiji. Svake godine se registruje oko 3.700 novootkrivenih slučajeva, što predstavlja više od četvrtine svih malignih bolesti kod žena. Od ovog oboljenja godišnje umre oko 1.300 žena, što je 18 odsto smrtnosti od karcinoma.

Profesor dr sc. med. Boško Milev, opšti hirurg Vojnomedicinske akademije, ističe da žene najčešće zanima kako određene promene u dojci izgledaju i kakav osećaj stvaraju, dok lekare interesuje kakva je njihova građa pod mikroskopom. Postoje simptomi koji nisu nužno znaci karcinoma dojke, ali neophodno je, ukoliko se primete, da se osoba javi lekaru. To mogu da budu čvorici u dojci ili ispod pazuha (devet od 10 su benigne), promena u veličini ili obliku dojke, sukrvica ili bistra tečnost iz bradavice, promena izgleda kože dojke ili bradavice, crvenilo kože dojke, otvrdnuće ispod kože dojke, novonastalo uvlačenje bradavice koja se više ne izvlači i uvlačenje kože.

– Ako se u dojci primeti bilo kakvo odstupanje u odnosu na prethodno stanje, osoba treba obavezno da se obrati lekaru kako bi se otklonile eventualne nedoumice. Promene su najčešće dobroćudne, ali najbolje je da to potvrdi lekar specijalista nakon pregleda. Ako se i otkrije čvor u dojci, to ne znači da on mora i da se odstrani, a postoji veliki broj stanja koji se ne leče hirurški, već su samo potrebne redovne kontrole lekara. Pored redovnog samopregleda dojke, preporučuju se i povremeni stručni pregledi. Neophodan je pregled od strane iskusnog hirurga koji će na osnovu kliničkog nalaza dalje indikovati odgovarajuću dijagnostičku proceduru (ultrazvuk ili mamografiju) ili praćenje i kontrolu na određeni vremenski period – napominje dr Milev.

Ultrazvučni pregled dojki bi trebalo da se radi po preporuci lekara. Digitalna mamografija je bezbolna, neškodljiva rendgenska tehnika, kojom se dobija jasna slika o unutrašnjosti dojke i predstavlja zlatni standard u ranom otkrivanju promena u dojci. Naš sagovornik kaže da je pogrešno izbegavati mamografiju, ukoliko je ona preporučena, iz straha od navodnog štetnog dejstva zračenja. Snimanje magnetnom rezonancom se koristi u slučajevima kada ni pregled lekara, kao ni ultrazvučno i mamografsko snimanje ne pruže dovoljno podataka na osnovu kojih se pouzdano može utvrditi da li je promena u dojci dobroćudna. Na osnovu pregleda prstima, nalaza ultrazvuka, mamografije, a ponekad i punkcije (izvlačenje sadržaja iglom i špricom), a ukoliko je neophodno i snimanjem magnetnom rezonancom, postavlja se dijagnoza i može se odrediti potreban modalitet lečenja. Hirurško lečenje, terapija zrače-

njem, hemioterapija, hormonska terapija i biološka terapija su načini lečenja raka dojke. Žena treba da bude svesna da najstrašnija stvar nije otkriti promenu u dojci, već zanemariti je, navodi dr Milev.

– S obzirom na to da na terapijski uspeh, tj. na preživljavanje, najviše utiče što ranija dijagnoza bolesti, glavni cilj je odgovarajući skrining. Brojne studije su dokazale da je skrining raka dojke evidentno koristan za žene između 50. i 74. godine starosti. Skrining programi, ukoliko se adekvatno organizuju i sprovedu, dovode do smanjenja smrtnosti od raka dojke u populaciji. Blagovremenim pregledom može se utvrditi stepen i priroda promene i jedino je tako moguće preduzeti ispravne mere ka izlečenju. Kod žena u Srbiji rak dojke se najčešće otkriva u odmakloj fazi. U trenutku postavljanja dijagnoze, kod više od polovine žena je došlo do širenja bolesti iz dojke u regionalne limfne žlezde, na kožu, ili već postoje udaljene metastaze, što značajno smanjuje njihove šanse za izlečenje, dok je u svetu bez metapromena više od 80 odsto slučajeva. Kod nas u Srbiji, svega jedan odsto bolesnica dolazi sa neopipljivim lezijama, tzv. in situ tumorima dojke, otkrivenim mamografijom, dok je u razvijenim zemljama broj mnogo veći, oko 30 odsto, a to znatno povećava uspeh lečenja. Kod manje od 10 odsto bolesnica u Srbiji, veličina tumora je manja od 10 milimetara dok se u razvijenim zemljama tumor manji od 10 milimetara otkrije kod više od 30 odsto slučajeva – otkriva dr Milev.

Profesor Milev ističe da će u toku života svaka druga žena imati pojave kao što su bol u dojci ili dojkama, čvor u dojci, upala cele ili dela dojke, odnosno iscedak iz bradavice. Ovakva stanja su znatno ređa u menopauzi, jer je proizvodnja hormona jajnika, koji su svakog meseca značajno uticali na stanje u dojkama tokom prethodnih 35 do 40 godina, svedena na minimum.

– Hormonski disbalans, narušena ravnoteža estrogena i progesterona, dovodi do brojnih promena u tkivu dojke, koje zajednički nazivamo fibrocistična bolest, odnosno, displazija dojke i mogu biti praćene bolom, naročito u periodu neposredno pre menstruacije. U tom periodu vrlo često su grudi uvećane, otečene da bi se nakon menstruacije smanjile – kaže dr Milev.

Fibrocistična bolest je stanje u dojkama, po pravilu obostrano, koje se opisuje kao granulirana ili zrnasta struktura dojki. Ovo je najčešća dobroćudna promena koja se javlja kod više od 65 odsto žena. Displazija dojki je najzastupljenije benigno oboljenje dojki u žena između 20. i 50. godine. Češća je kod žena koje nisu rađale i kod onih sa hormonskim poremećajem.